

Neuchopitelné vize malíře a sochaře Jaroslava Róny

02.05.2013

V dnešní době je těžké najít někoho, kdo se umí těšit ze své profese jako Jaroslav Róna. O svém díle hovoří s takovým nadšením, že vás jeho entuziasmus zcela pohltí a mohli byste mu naslouchat do nekonečna. Se Žižkovem je spojený dlouhých třiatřicet let a jak se sami přesvědčíte, hodlá se v budoucnu aktivně zapojit do dění městské části Praha 3.

Jak dlouho už máte ateliér na židovském hřbitově?

Od roku 1980. To je docela dlouho, většinu času jsem tady i bydlel. Můj otec byl stavař, měl za úkol posuzovat stavby vlastněné židovskou obcí, jejímž byl členem. A za komunistů to byly hlavně hřbitovy. Tady byl předtím správcovský byt, ale zcela v dezolátním stavu. Židovská obec neměla peníze na opravu, a tak jsme o něj s otcem zažádali, jestli by nám ho nepronajali, že si to na vlastní náklady zrekonstruujeme, a obec souhlasila. Nájem se nám pak odečítal z investice, takže to bylo docela finančně výhodné. Mohl jsem v klidu malovat a tvořit. Teď už platím samozřejmě řádné nájemné.

Nebyl v tom tedy žádný umělecký záměr, mít ateliér zrovna na Olšanech.

Ale kdepak. (smích) Lidi byli tenkrát rádi, že vůbec něco sehnali. Hlavní výhodou jsou ty velké místnosti. Mohlo se tu dělat spoustu aktivit. Založila se tady skupina Tvrdohlaví, míjeli se tu umělci naší generace – divadla pražské Pětky a malíři nebo sochaři, co sem za mnou chodili.

Pociťovali jste - Tvrdohlaví - tenkrát na sobě tíhu režimu?

Já byl od roku 1983 sledován Státní bezpečností a snažili se mě nějakým způsobem kontaktovat a získat pro spolupráci, což se nepovedlo. A tak mě přeřadili do kategorie nepřátel státu. Ale doba se naštěstí relativně uvolnila a my se chtěli oprostít od Svazu výtvarných umělců, protože jsme byli radikálové v tom,

co jsme dělali. Vedli jsme proti němu takovou válku. Založili jsme aktiv, a když jsem měl projev, tajně si ho rovnou těsnopisem zapisovali. Nikdy mě ale nezatkli, protože už byla jiná doba. Jen zastrašovali a vyvíjeli tlak.

Jak se odrazila komunistická doba na tvorbě Tvrdohlavých?

Ještě v září 1989 jsme v ÚLUVu na Národní vystavovali obrazy jako *Pád impéria* nebo *Zhroucení*, což byly vize bourání památníku nebo jiné figurální obrazy, co připomínaly pád římské říše. Byla to úplná demonstrace. Třeba jsme vytvořili pokojíček jako z paneláku, fotra s manželkou, co čuměj na televizi a chlastaj pivo, s komunistickými legitimacemi na stolku. A komunisti to tam všechno nechali, i když lidi řvali okolo smíchy!

Má ještě smysl v dnešní době vytvořit dílo, které by bylo zaměřeno proti establishmentu?

Před dvěma lety jsem třeba odhaloval ironickou sochu Václava Klause na Hradčanském náměstí hned vedle T. G. Masaryka. Nikdo tam ale z policie nepřišel, akorát se to filmovalo. V současnosti může každý protestovat proti čemukoli, ale já nemám potřebu reagovat na každodenní události. Zabývám se hlubší problematikou. Tohle je dneska záležitost masových médií.

Vinohrady a Žižkov byly kdysi zaplaveny sochami ze socialistické éry. Je dobře, že se odstranily, anebo by měly připomínat součást naší historie, ačkoli po umělecké stránce za nic nestojí?

Myslíte třeba to rodinné sousoší na Flóře, kde teď stojí nákupní centrum? Jestli bych se měl rozhodnout, čemu bych dal přednost, tak rozhodně obchodnímu domu, který lokalitu na rozdíl od bronzového sousoší hodně oživil. V depozitáři je někde schovaná a věřím, že se jednou vystaví jako dokument doby. Nejsem příznivec socialistického sochařství ani tehdejší architektury a byl bych rád, kdyby se to odstranilo. Komunističtí plánovači si rozhodně nedělali vrásky s tím, aby šoupli panelákový obchodák do historického centra.

Ptám se i proto, že jste členem komise, která bude moci rozhodnout, kam umístit díla mladých umělců, jež by zestetizovaly dané místo.

Jde o to, že by se městská část Praha 3 podílela na umísťování soch na jejím území, kde by záleželo na občanech, jestli by se socha ujala, nebo ne. Potom by se to místo pro sochu zakoupilo. Nejedná se o žádné miliony. Je to velice zajímavá myšlenka.

Mám rád, když jsou sochy tajemné a mnohoznačné

Kde na Žižkově by se daly sochy dobře vystavit?

Počítám s tím, že se bude jednat o prostory v Nákladovém nádraží Žižkov. Ale ještě jsem neměl čas se tím plně zabývat. V historické části Žižkova je to problém, protože plochy jsou už zastavěné jinými sochami a urbanisté měli naplánováno, kam půjde socha státníka nebo jiné významné osobnosti. Jinde, kde teď vznikají nové moderní čtvrti, je výhoda v tom, že jsou to taková neurčená místa, která jsou právě vhodná pro takové sochy. A ty na Žižkově nejsou.

Třeba na náměstí Jiřího z Poděbrad žádná socha není.

Protože samotný kostel je vlastně obří socha - připomíná mně spíš takovou Noemovu archu. Původně tam

ale socha být měla, ale místo toho se vybuďovala obří kašna. Mně se nijak nelíbí, ale řada lidí k ní chová sentiment.

Je v dnešní době ještě možné vytvořit obří jezdeckou sochu, jako je třeba na Vítkově?

To se ptáte zrovna na správném místě! Já takovou sochu začnu realizovat. Bude to pátá největší jezdecká socha na světě, a to moravského velmože Jošta Lucemburského, synovce Karla IV. a významného politika. Město Brno na něj vyhlásilo soutěž, kterou jsem nakonec vyhrál. Bude mít od země sedm metrů a nebude stát na bedně, nýbrž bude vyrůstat přímo z chodníku a lidi budou chodit mezi koňskými nohama! Jsem z toho nadšený, zároveň mám ale z toho hrůzu, protože jsem nikdy nic takového nedělal.

Ve všech vašich dílech se objevuje nadčasový nadhled, který je monumentální a zároveň velice intimní. Bude patrný i v tomto případě?

No to doufám. A stejně jako u Davida a Goliáše si nebudete jistý, v které době socha vlastně vznikla. Mám rád, když jsou sochy tajemné a mnohoznačné.

Jak vzniká v mysli umělce obraz toho, co chce vytvořit? Třeba *Pomník Franze Kafky*?

Byl jsem Kafkou úplně zhlcen. Nedělal jsem nic jiného, než četl jeho spisy a studoval ho. Pak jsem našel zajímavý impuls v jeho deníku, že by si přál být rozdvojený – jeden Kafka by byl svobodný, seděl a psal by, zatímco druhý by měl na starosti společenské akce a rodinu. Myšlenka rozdvojení se mě držela. Nakonec jsem jednoho Kafku vysvléknul a použil jen jeho oblek a podle jedné jeho novely jsem druhého Kafku umístil na ramena jako jeho alter ego.

Kafkův absurdní humor a existenciální hrůza dohromady, ani tak bychom se zřejmě nedobrali konečné interpretace vašich děl.

Zabývám se osudovostí a neuchopitelnými tématy, ale moje obrazy jsou spíše vize exotického nebo vnitřního rázu. Pomník není jen pocta člověku, měla by to být metafora vztahující se k jeho dílu. A to je pro mě zásadní.

Jaroslav Róna (nar. 1957)

je sochař, malíř, grafik, keramik, literát a pedagog. Je jedním ze zakladatelů legendární výtvarné skupiny Tvrdohlaví a na kontě má ohromné množství ceněných děl, jako *Pomník Franze Kafky*, *Oskara* nebo *Sépii*. Je i autorem sošky Anděla, kterou uděluje Akademie populární hudby.

Text a foto: Martin Hošna